

Endometriose

Definition

Endometriose er en smertefuld og kronisk lidelse, der rammer op til 8 % af alle kvinder i den fødedygtige alder.

Slimhinden indeni livmoderen kaldes endometriet. Når man har endometriose, findes endometrievæv også udenfor livmoderen fx på æggestokkene, urinblæren, bughinden eller tarmen.

Når man hver måned har menstruation, vil dette væv ligeledes blive påvirket og også bløde lidt. Dette kan på længere sigt medføre arvævsdannelse og sammenvoksninger og arvæv. Sygdommen kan variere i sværhedsgrad. Der er ingen sammenhæng mellem graden af symptomer og sværhedsgraden af endometriosen.

Årsagen til endometriose er ukendt. Der er dog flere teorier, hvor den mest anerkendte taler for, at dele af menstruationsblodet løber ud gennem æggeledeerne, ud i bughulen, i stedet for at løbe ned i vagina.

Vævet kan så sætte sig fast til æggestokke, bughinde eller tarm og vokse videre der. Blødning fra livmoderen til bughulen forekommer hos de fleste kvinder, men få kvinder tillader kroppens immunsystem, at slimhinden vokser videre andre steder (implantationsteorien).

Endometriose opstår kun så længe det kvindelige kønshormon østrogen er til stede i kroppen. Derfor opstår endometriose kun meget sjældent før puberteten, og svinder typisk efter overgangsalderen. Dette betyder også, at endometriose ofte bliver "lidt mildere" med alderen.

Symptomer

- Smerter ved menstruation
- Smerter ved ægløsning
- Smerter ved samleje
- Kraftige og uregelmæssige blødninger
- Smerter ved vandladning og afføring, når du har menstruation
- Infertilitet (pga. sammenvoksninger og arvæv omkring æggeledeerne)

Diagnostik

Diagnosen kan være vanskelig at stille, da symptomerne ikke er entydige.

Der er ikke nogen blodprøve (biomarkør), som med sikkerhed kan diagnosticere endometriose. Man kan anvende en biomarkør (blodprøve), som hedder CA-125. Det er en markør, som også anvendes til at diagnosticere æggestokkekræft. Værdierne er ofte lavere end det ses ved æggestokkekræft, men det kan variere en del.

Der kan også laves billeddiagnostiske undersøgelser, som for eksempel ultralydsscanning, CT-scanning eller MR-scanning. Ved en ultralydsscanning gennem vagina kan man se eventuelle endometriosecyster på æggestokkene (også kaldet chokoladecyster).

Ved en gynækologisk undersøgelse kan man nogle gange mærke endometriosevæv, især hvis det sidder i området mellem vagina og endetarmen eller på æggestokkene som cyster, men oftest er der helt normale forhold ved undersøgelsen.

Det vil ofte være sammenfatningen af symptomer, værdien af CA-125 og scanningen, der danner grundlag for diagnosen "endometriose".

Men man kan kun med sikkerhed stille diagnosen ved en vævsprøve, dette gør man sjældent – da det ville kræve et kirurgisk indgreb (operation).

Behandling

Endometriose behandles både medicinsk og kirurgisk, afhængigt af sværhedsgrad og symptomer.

Al kirurgisk ekspertise er samlet på få hospitaler i Danmark med landsdelfunktion.

Medicinsk behandling:

- 1. valg er en hormonspiral (Kyleena eller Mirena). Spiralen nedsætter blødningsmængden og smerterne ved menstruation og er det mest brugte hos kvinder med smerter.
- 2. valg er p-piller. Mest effektivt er det at give p-piller uden pause. Det betyder, at du tager p-piller uden pause, indtil du begynder at bløde. Så holder du 3 dages pause og starter igen med p-pillerne på 4. dagen. Behandlingen er effektiv så længe den står på, men desværre vender problemerne ofte tilbage efter ophør med P-piller.
- Smertestillende medicin kan være nødvendig at supplere med.